

www.hitos.no

Styringsdokumentene

Oppdagelsesreise med kart og kompass

Hva er utfordringene når målet er å utvikle et godt læringsmiljø i barnehage og skole?

Kan barnehagen og skolens virksomhet planlegges?

- Ja og nei!

“Planlegging er en vel forberedt oppdagelsesreise der man ikke vet hva man ønsker før man har funnet det.”

(Gudmund Hernes, 2004 s. 39)

Når reisemålet er et godt læringsmiljø

- Hvordan kan vi vite at det er land vi har i sikte?
- Læringsmiljø - hva er det?

Hva er et læringsmiljø?

- Begrepet læringsmiljø har vokst fram gjennom forskning om hvilken undervisning som gir best læringsresultater.
- Denne forskningen viste at det var en rekke faktorer utenom undervisningen som samvarierte med læringsutbyttet.
- Særlig framsto de kontekstuelle betingelsene i skolen og det sosiale miljøet som viktig for å kunne forklare elevenes faglige prestasjoner.
- (Thomas Nordahl, 17.06.08)

Læringsmiljø og læringsutbytte,

- Metaanalyse utført av Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning
- Hvilken kompetanse hos lærere kan gjennom effektstudier påvise å bidra til læring hos barn og unge?
- Konklusjonene er basert på 70 publiserte studier. Konklusjonen på hva som gir effekt på læring er:
 - 1) Læreren skal inngå i en sosial relasjon til den enkelte elev
 - 2) Læreren skal ha kompetanse til å lede klassen/ undervisningsforløp og utvikl og overholde regler
 - 3) Læreren skal ha fagdidaktiske kunnskaper

Forskningsbehov

- Det er behov for både kvalitativ og kvantitativ forskning om sammenhenger mellom ulike faktorer i læringsmiljøet og elevenes læringsutbytte.
- Det bør iverksettes effektstudier av intervensjoner tilknyttet sentrale faktorer i læringsmiljøet.
- Det er behov for teoretisk og empirisk forskning om omkring forståelse av begrepet læringsmiljø
- Det trengs kunnskap om hvordan vi kan utvikle og endre læreratferd i den enkelte skole og gjennom grunn- og videreutdanning av lærere.

(Thomas Nordahl, 17.06.08)

Planlegginga er halve opplevelsen?!

- Reisehåndbøkene:
- Rammeplan, læreplan, et par stortingsmeldinger og et lovverk som stadig endres i tråd med skiftende tider

Fra vugge til grav - perspektivet

2006 Ny rammeplan i barnehagen

- Overføring av barnehagefeltet til Kunnskapsdepartementet. Større helhet i oppvekts og utdanningspolitikken (1-18 år)
- ...nå er det fullbragt, eller...?

Kampen om 6-åringene - hva handlet den om?

- Hva Peder Haug sa i 1991:
- *“Valet av institusjon er også langt på veg eit val av utdanningspolitisk retning.”*
- *Valet av skulen er i større grad uttrykk for ei restaurerende tenking. Den er meir i pakt med tidsånda i dag, men bryt med sentrale linjer i den nære utdanningshistoria.”*
- (Haug 1991, s. 170)

Før vi haster videre...det handler om mer enn utdanning

- En påstand:
- *"Gjennom flere hundre år har det vært ført en kamp for den humanistiske skolen. Denne kampen er ikke over. Egentlig har den heller aldri vært ført til seier. I dag er det tegn som tyder på at den humanistiske skolen er på vikende front. Etter en grundig bevisstgjøring om dens verdier på 70-tallet er det utrolig å se hvordan instrumentalismen av elevene i dag blir mer allment godtatt. Industri og næringsliv synes å ha fritt fram når det gjelder å stille krav til det "menneskematerialet" de ønsker seg i framtida." (Holger Henriksen/Tønnesen 1990, s. 146)*

Se så like de er blitt

Rammeplanen

Kommunikasjon, språk, tekst
Kropp, helse, bevegelse
Kunst, kultur, kreativitet
Natur, miljø, teknikk
Etikk, religion, filosofi
Nærmiljø og samfunn
Antall, rom, form

Kunnskapsløftet

Norsk, engelsk, fremmedspråk
Mat og helse, kroppsøving
Kunst og håndverk, musikk
Naturfag
Kristendom, religion og livssyn
Samfunnsfag
Matematikk

Og når målet for reisen er læring så må også barnehagen innstille kikkerten...

- Ulikhet i senere læringsutbytte begynner i småbarnsalderen
- Barn som har fått rik stimulering av sine sosiale, motoriske, språklige, kognitive og emosjonelle ferdigheter vil ha et forsprang ved skolestart.
- Barnehagen er den viktigste forebyggende og sosialt utjevnende arenaen for barn i førskolealder som av ulike årsaker har behov for ekstra hjelp.
- Mange minoritetsspråklige barn får ikke tilstrekkelig erfaring med norsk språk før skolestart. Mye tyder på at barn oppnår høyere kompetanse i norsk når de begynner å lære *før* 5-årsalderen. (Kilde St.melding nr. 16 (2006-2007))

- ...at vi tør å la vær å satse på barnehagen...

Barn er med på framtidserda og det første reisedokumentet er rammeplanen

- Omfatter 76% barn i alderen 1-5år
- *"Barnehagen har en viktig rolle som oppvekst og utviklingsarena for barn under opplæringspliktig alder og som velferdstilbud for småbarnsforeldre."*
- Hvem er ikke med?
- St.melding nr. 16 (2006-2007) ...og ingen sto igjen Tidlig innsats for livslang læring

(Den første rammeplanen 1996)

Å entre landgangen til skolen

- Barnehagens innhold og kvalitet dokumentasjon (vurdering/mappe)

Kompetanseplan for barnehagesektoren
Økt forskning

Velkommen om bord til en skole som også vil satse på kvalitet

- *Departementet vil styrke støtten til skoleeiere og skoler innenfor områdene tilpasset opplæring, læringsmiljø og foreldreinvolvering.*
- *St.melding 31 (2007 - 2008) Kvalitet i skolen*

Det lærere gjør - påvirker elevenes læring

- *"Lærerens undervisningshandlinger er den faktoren som i størst utstrekning forklarer elevenes framgang i læring, og er viktigere enn for eksempel klassestørrelse og nivåspredning."*
- Hva med den sosiale arven? (St.meld. nr. 16 2006-2007 ...og ingen stod igjen...)

...og forbedringspotensialet er stort 10-25%

Hva skal fokuseres?

- Detaljert planlegging
- Klare undervisningsmål (elevvurdering)
- Elevstøttende ledelse
- Elevaktivisering og motivering
- Synlig ledelse

"Når læreren fremstår som en klar og eksplisitt leder, forbedres elevlæringen. Dette gjelder både i matematikk, morsmål og andre fag. Ifølge studiene står dette ikke i motsetning til en sterk aktivisering av elevene, elevstøttende atferd eller elevsentrerte aktiviteter som sådan." (DC, s. 52)

Jfr. L-97 kritikken

Kvalitet i skolen

Stortingsmelding nr. 31 (2007-2008)

Intensjonen

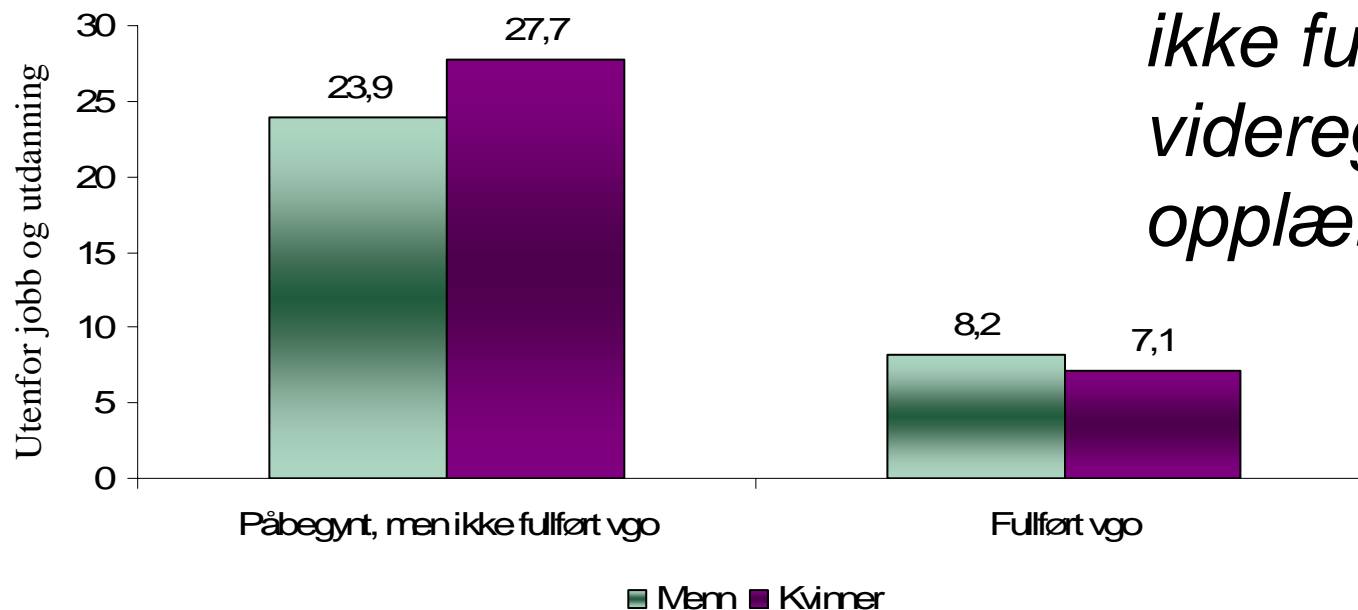
- Alle elever skal som går ut av grunnskolen skal mestre grunnleggende ferdigheter

Alle elever og lærlinger som er i stand til det skal gjennomføre videregående opplæring

Alle elever og lærlinger skal inkluderes og oppleve mestring

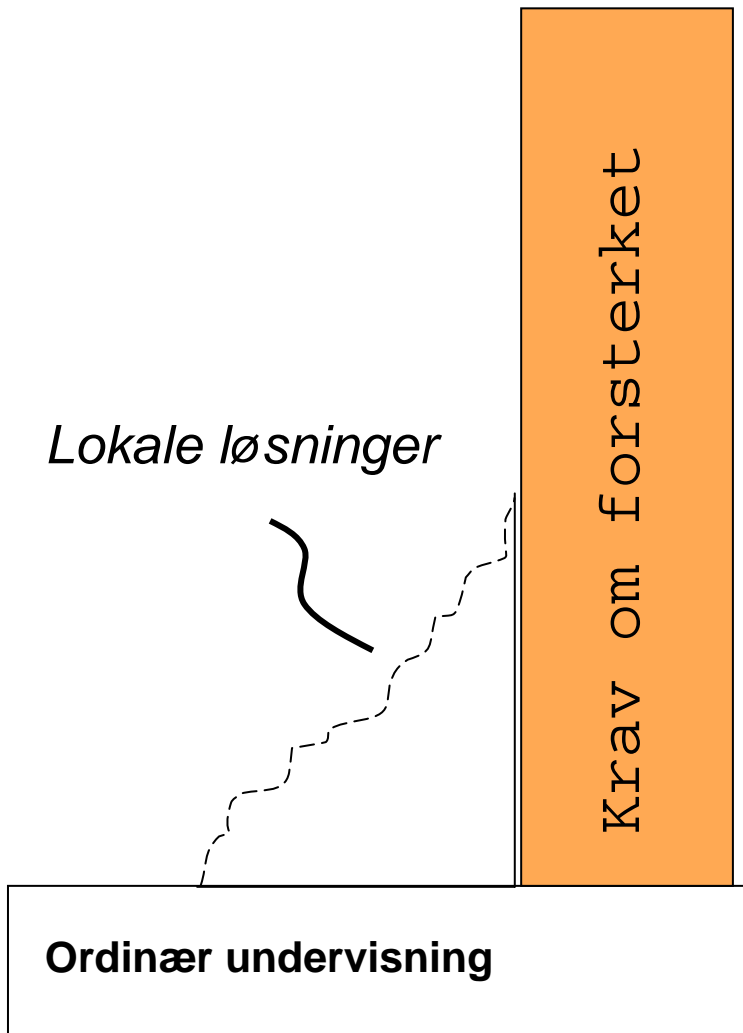
Store konsekvenser for samfunnet og for den enkelte

Mange av de unge som står utenfor arbeidslivet har ikke fullført videregående opplæring.

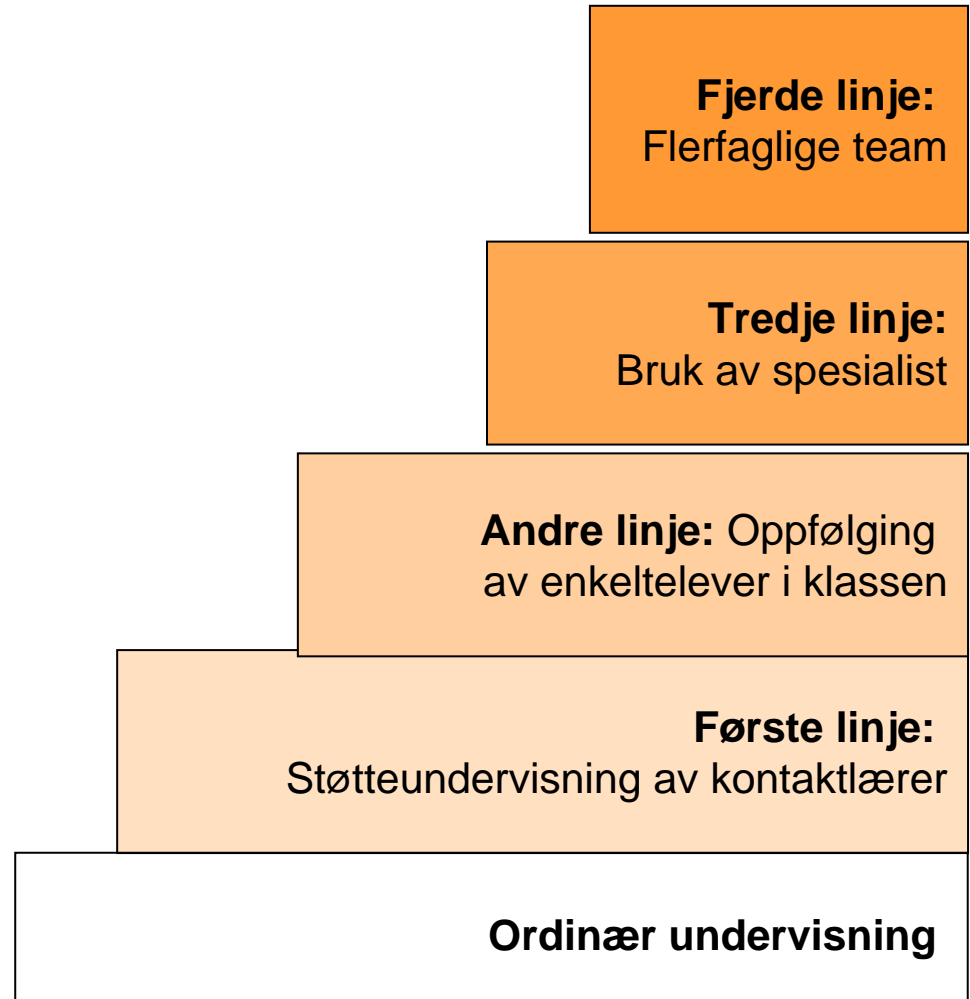

Innsatsområde 1: Tidlig innsats

Norge

Finland

Innsatsområde 1: Tidlig innsats

En historisk satsing på barnehager
Utvidet timetall i norsk, matematikk
og engelsk

kartlegging, kartlegging, kartlegging
fler og mer (timer og fag)

og det er bra hvis lærerkompetansen er på plass...

Innsatsområde 2: Kompetanse

- Lærerens kompetanse
- Lærernes bruk av forskning
- Et varig system for videreutdanning

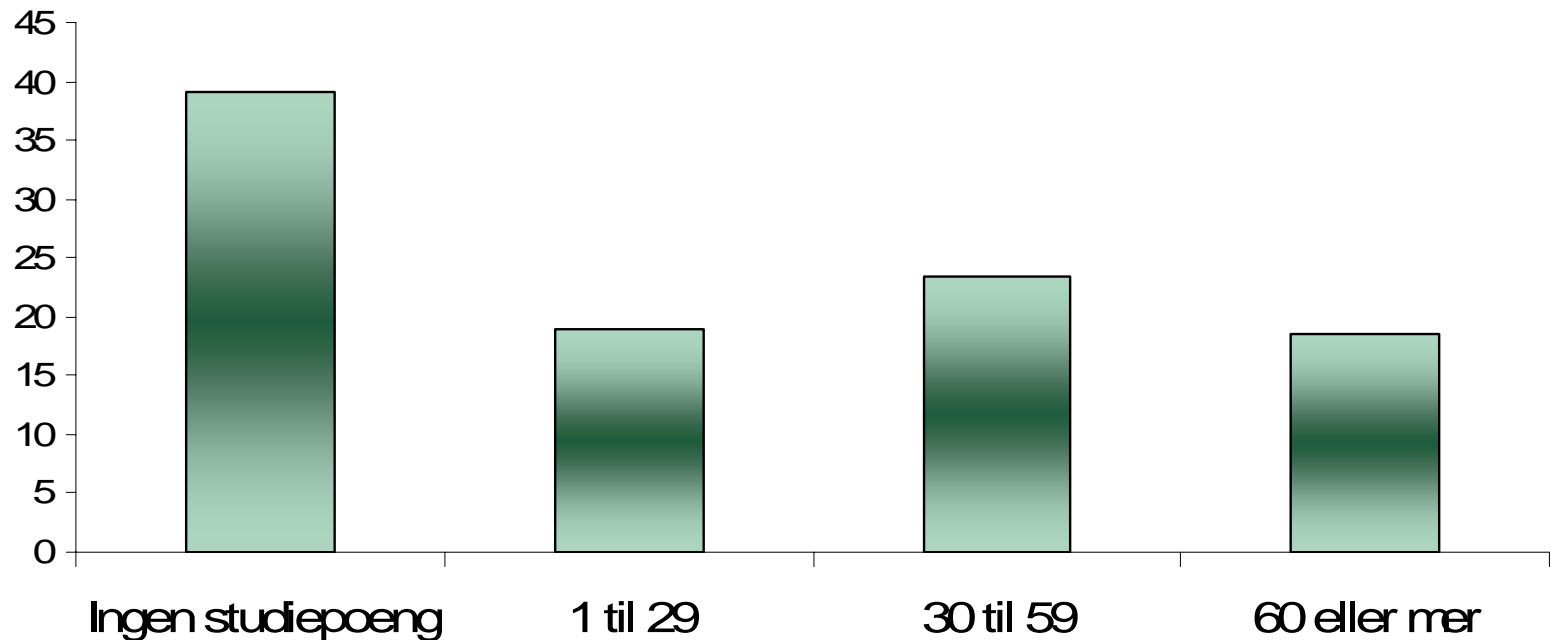
Innsatsområde 2: Kompetanse

Rektors kompetanse

"Det er en lederoppgave å sørge for at vi følger opp elevenes fremgang, og at vi kan snu kursen og omprioritere ressurser".

"Som rektor må du vite hvor du vil med skolen din og holde fast på det grunnleggende. Vi har jobbet med klasseledelse i ti år"

Andel rektorer med lederutdanning

Innsatsområde 3: Tette hull i Kunnskapsløftet

For lite veiledning og støtte?

"Læreplanverket sier ingenting om hvordan man skal komme fra mål til lærings situasjoner og vurderingsopplegg.

Heller ikke Utdanningsdirektoratet gir hjelp og veiledning".

Kilde: Engelstad 2008

- Barnehagen har gode veiledere

Innsatsområde 4: Støtte til bedre praksis

Skolebygg og organisering

viktig for læring?

- Tegn til mer individualisering i opplæringen de siste årene
- Lite kunnskap om sammenheng mellom bygg, organisering og læring
- Forskning viser at andre faktorer er viktigere:
 - Godt sosialt miljø
 - Ro og orden
 - Vekt på læring
 - Gode tilbakemeldinger
 - Variert undervisning
 - Lærernes pedagogiske og faglige kompetanse

Innsatsområde 4: Støtte til bedre praksis

Disiplin

- De anbefalte program og tiltak (program for inkluderende skolemiljø)
- I opplæringen skal elevene deles i klasser eller basisgrupper som skal ivareta elevenes behov for sosial tilhørighet

Desentralisering er tema i St.melding 31

- Hva skjedde?
- 1993
- 3 viktige endringer i 2003
- 2006

- Riktig svar på alle tre oppgaver?

Innsatsområde 4: Styring

Variasjonen er for stor i dag

- 38 av 55 kommuner har ikke gode nok systemer for å følge opp sine skoler

Kilde:

Nasjonalt tilsyn 2006

Tiltak tettere oppfølging

- Mer tid til læring - jakt på tidstyvene
- Kommuner og fylkeskommuner skal årlig utarbeide rapport om kvaliteten i skolen
- Tilby gratis verktøy til bruk i lokal kvalitetsvurdering
- Gi tilbud om veiledning fra dyktige ressurspersoner til skoler og skoleeiere med særskilte utfordringer
- Nasjonale prøver på 9. trinn fra 2010
- Utvalgsprøver i fag og ferdigheter for kvalitetssjekk i ungdomskolen
- Forbedre tilsynet med grunnopplæringen

Mer støtte og klarere styring på alle nivå

...og kildene og referansene er

- Kunnskapsdepartementet:
- St.melding nr.16 (2006-2007)
- St.melding nr. 31 (2007-2008) Kjetil og Anettes presentasjon 17.06.08
- Rammepånen for barnehagens innhold og oppgaver
- Kunnskapsløftet
- Nordahl Thomas (forelesning 17.06.08)
- Tønnesen (1990) etterord i Henriksen, Holger (1990) Sivilt mot, Samlaget
- Hernes, Gudmund (2004) Planlegging som oppdagelsesreise i Aasen, Foros, Kjøl (red) Pedagogikk og politikk
- Haug, Peder (1991) 6-åringane - barnehage eller skule? Det norske Samlaget
- ... og i tillegg de som blir nevnt og sitert i forelesningen, som ikke er planlagt, men som dukker opp underveis på reisen..